

Titrek, O., Hakkakul, M. A., Varlı, S. (2015). Hemşirelik bölümü staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirlerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 264-280.

Geliş Tarihi: 06/01/2015

Kabul Tarihi: 25/03/2015

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ STAJ UYGULAMALARININ ETKİLİLİK DÜZEYİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE REHBER HEMŞİRELERİN GÖRÜŞLERİ

Osman TİTREK*
Mehmet Akif HAKKAKUL**
Samet VARLI***

ÖZET

Bu araştırma ile Sağlık Meslek Liseleri'nde eğitim öğretim gören öğrencilerin bilgi, beceri ve deneyimlerini arttırmak amacıyla gerçekleştirdikleri "Beceri Eğitimi" programı olan hastanelerdeki staj uygulamalarının etkililik düzeyini belirlemeyi ve olası sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Sakarya'da 2013-2014 eğitim öğretim yılında Anadolu Sağlık Meslek Liseleri'nin Hemşirelik bölümünde eğitim gören öğrenciler ve kamu hastanelerinde görev yapan hemşireler araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada, uzman görüşüne dayalı olarak geliştirilen "Staj Etkililiği Anketi" öğrenci ve hemşirelerin görüşleri alınmıştır. Öğrenciler, genel olarak uygulama eğitimi olan staj etkinliğinin yararlı olduğu görüşündedirler. Öğrenciler, hemşirelerin rehberlik konusunda yeteri düzeyde istekli olmadıkları düşünülmektedir. Staja gelen öğrencilerin özellikle ilkyardım ve acil müdahale hususlarında yeteri düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, acil vakalarla karşılaştığında öğrencilerin önemli sorunlar ortaya yaşayabileceği sonucuna varılmıştır. Sağlık Meslek Liseleri'nde uygulama, araç-gereç eksikliklerinin önemli olduğu ve ders saatlerinin kredisinin artırılması gerektiği öne sürülebilir. Ayrıca uygulama sahasında uygulama öğretmenlerini de yeterince görmeme hususunda olumsuz görüşleri olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Meslek Lisesi, Staj uygulamaları, Öğrenci, Hemşire, Etkililik

OPINIONS OF NURSING DEPARTMENT STUDENTS AND GUIDE NURSES ABOUT NURSING SKILL TRAINING

ABSTRACT

With this research, we aim determining effectiveness of Health Professions High School students' internship at hospitals to increase knowledge, skill and experience with the name of "Skill Training" and making recommendations for possible problems. In this context, in Sakarya Province, in 2013 – 2014 Education year, students at Anatolian Health Professions High School's Nurse Department and nurses who take part at public hospitals form this research sampling. In this research, with the help of "Skills Training Effectiveness Survey" which is developed according to opinions of experts, students' and nurse's opinions have been taken. Students are generally of the opinion that "Skill Training" is more effective. Also, students think nurses aren't willing to guidance. The internship students don't have enough information especially at first aid and emergency response and when emergencies experienced, internship students may have important problems. At Health Professions High Schools, lack of practice and equipment is very important and so it can be suggested that increasing credits of the lessons on this field. Also, it is understood that students have negative opinions about they can't see training teachers at training field.

Keywords: Health Professions High School, Skill Training, Student, Nurse, Effectiveness

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Sakarya, Türkiye, otitrek@sakarya.edu.tr

** Öğretmen, Sağlık Meslek Lisesi, MEB, , Sakarya, Türkiye, turkuaz1@gmail.com

*** Öğretmen, Mustafa Asım İlkokulu, MEB, , Sakarya, Türkiye, sametvarli@gmail.com

1.GİRİŞ

Sağlık meslek liselerinin amacı, insanların sağlıklı olmalarını ve verimli çalışmalarını sağlayacak nitelikli ara kademe sağlık elemanları yetiştirmektir. İş dünyasında ve teknoloji alanındaki gelişmeler, bugünkünden farklı becerileri kazandıracak bir program anlayışını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle programların gelişen çağa, ülke gereksinimlerine, bireylerin istek ve yetenekleri ışığında geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumumuzun daha sağlıklı bir biçimde yaşaması için gerekli sağlık hizmetlerinin etkili olarak yapılabilmesi, hekim kadar iyi yetişmiş yardımcı sağlık personelinin de gerektirmektedir. Toplumsal kalkınmaya uyumlu olarak gelişen sağlık hizmetlerinin gerektirdiği yardımcı sağlık personelinin yetiştirilmesi sağlık meslek eğitiminin başlıca hedefidir (Alkan, Sezgin ve Doğan, 1976:136-137). Bu yardımcı sağlık personelinin yetiştirilmesi görevi sağlık meslek liselerine verilmiştir. Sağlık meslek liseleri ortaokula dayalı 4 yıllık mesleki ve teknik öğretim yapan orta dereceli okullardır (MEB, 2006).

Türkiye’de hekim dışı sağlık personelinin yetiştirilmesi yaklaşık bir buçuk asır öncesine dayanmaktadır. 1912 yılında Dr. Besim Ömer Akalın’ın girişimleriyle Kızılay Cemiyeti İstanbul Kadırga Hastanesi’nde 6 ay süreli gönüllü hastabakıcılık kursu açılmıştır (Erhan 1977:101). Türkiye’de okul olarak ilk defa 1920’de Amiral Bristol Sağlık Okulu açılmış, bunu 1925 yılında Kızılay Sağlık Okulu ve diğer okullar izlemiştir. Önceleri bu okulların eğitim süreleri 3 yıl iken, 1958 yılından itibaren 4 yıla çıkarılmıştır (Özkan 1990:237). 1976 yılına kadar "sağlık koleji" diye bilinen bu okulların hepsi 1976 yılından sonra "sağlık meslek lisesi" olarak adlandırılmıştır (Şentürk, 1993: 95). 1967 yılında imzalanan Avrupa Hemşirelik Konseyi anlaşmasına göre; tüm Avrupa ülkelerinde ebe ve hemşireler, lise sonrası en az üç yıllık mesleki eğitimle yetiştirilmektedir. Bu anlaşma gereği, ülkemizde de hemşirelik eğitiminin lise sonrası olması gerekirken, yaygın olarak yürütülen eğitim ortaokul sonrası dört yıldır. 27 Mart 1992 yılında toplanan I. Ulusal Sağlık Kongresi’nde ve 30 Haziran 1992 yılında toplanan 175. Sağlık Şurasında ebe ve hemşire eğitiminin liseye temellendirilmesi öngörülmüştür (Şentürk, 1993: 97).

Uygulamaya dayalı tüm disiplinlerin eğitim programlarında olduğu gibi, Sağlık Meslek Liselerinde de teori ve uygulama birbirini tamamlamalıdır. Klinik uygulamalar hemşirelik eğitiminin önemli bir bölümünü oluşturur. Klinik eğitim teori ve uygulamanın bütünleşmesini, öğrencilerin gerçek ortamda yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlar. Hedef, önce öğrencilerin psikomotor becerilerinin geliştirilmesini sağlamak, sonra teorik bilgilerini teknik becerileri ile birleştirerek/ bütünleştirerek kalıcı davranış değişiklikleri oluşturmaktır Öğrenci, klinik yaşantısı aracılığıyla etkin bilişsel ve psikomotor gelişimler göstererek profesyonelliğin gerekleri olan hizmet sunumunda yeterlilik, iletişim, karar verme ve ekip üyesi olarak çalışabilme becerileri geliştirir. Chapman ve Orb’un hemşirelik öğrencilerinin klinik deneyimleriyle ilgili araştırmasında, klinik eğitimciler ile uygulama yapılan hastane personelinin rol modelleri olarak ve bir pozitif öğrenme çevresi yaratarak öğrenci eğitimini geliştireceği sonucuna varılmıştır (Velioglu, 1994).

Hemşirelik eğitiminin temel amacı, hemşirelik mesleğine ilişkin teori ve uygulamayı öğretmektir. Bu nedenle eğitim süreci, öğrencilerin kendi disiplinlerine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve etik standartları içselleştirmesine ve bunları davranışlarının bir parçası haline getirmesine katkı sağlamalıdır. Eğitim programının iki temel unsuru olan teori ve uygulamanın bütünleştirilmesi ve öğrenimin deneyimlere dayandırılması çok önemlidir (Salvage,1995). Klinik eğitim, hemşirelik ve diğer sağlık programlarında eğitimin temel

parçasıdır (Chan, 2002). Hemşirelik öğrencileri için gerçek anlamda öğrenmenin, klinik uygulamada gerçekleştiğini göstermiştir. Klinik uygulamada öğrencilerden hemşirelik mesleğinde var olan değer, tutum, bilgi ve becerilerin kullanılmasında yeterlilik kazanması beklenir (Chan, 2002). Klinik eğitim öğrencinin, eleştirel düşünme ve analiz etme, psikomotor, iletişim, yönetim becerilerini geliştirmeyi ve hemşireliği yerine getirmede kendine güven duygusunu arttırmayı amaçlar (Grealish, Carroll, 1998). Klinik alanlar öğrenciye, rol modellerini gözleme, kendi kendine uygulama yapma, görülen, işitilen, hissedilen ve yapılanlar hakkında düşünmesine olanak sağlar (Thorell-Ekstrand ve Bjorvellm, 1995).

Hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez parçası olan klinik eğitimin beklenen katkıları sağlaması için klinik öğrenme çevresinin öğrenci yararına düzenlenmesi gerekir. Hart ve Rotem (1995), klinik öğrenme çevresini, hemşirelerin profesyonel gelişimlerini etkileyen çalışma ortamının özellikleri olarak tanımlamıştır. İlgili alanyazında öğrencinin hem bir birey hem de bir hemşire olarak gelişimini sağlayacak öğrenme deneyimlerinin, öğrenmeyi kolaylaştıran bir ortam içinde gerçekleştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Hemşirelik eğitiminin temel parçası olan klinik eğitim sürecinde, eğiticiler hayati unsurlardır. Hemşire eğiticilerin yeterliliği, eğitimin kalitesini belirleyen en önemli faktördür. Çalışmalar, hemşire eğiticilerinde olması gereken yeterlilikleri ortaya koymaktadır. Morgon ve Knox (1987), iyi hemşire eğiticilerin, hemşirelik uygulama ve eğitiminden zevk alan, iyi klinik becerilere sahip ve eylemlerinin sorumluluğunu alan rol modelleri olduğunu göstermiştir.

Klinik personelin, öğrencileri sağlık ekibinin birer üyesi olarak çalışmaya katmaları ve onları desteklemelerinin zorunlu olduğu; klinik eğitimcilerle klinik personelin işbirliğinin öğrenci eğitiminde temel bir rol oynayabileceği belirlenmiştir. Hemşirenin işlevleri bağımlı ve bağımsız olarak ikiye ayrılır. “Profesyonel Hemşirelik” hasta değerlendirmesine dayalı hemşirelik tanısı koyma, tanı ve bakımın amacına uygun hemşirelik uygulamaları yapma gibi bağımsız hemşirelik işlevlerini kapsar (Karaöz, 2003). Türkiye’de ise hemşirelik daha çok temelde hekim istemleri olan bağımlı işlevleri uygulayan bir meslek olarak kendini ortaya koymaktadır. Hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez bir ögesi olan klinik uygulamalar, öğrencilerin kendilerine örnek alabilecekleri çok sayıdaki rol modelleri ile uzun süre birlikte olma imkânı vermesi nedeniyle olumlu davranış değişikliğinin gerçekleşmesini sağlar. Ancak, öğrencilerde kalıcı davranış değişiklikleri oluşturabilmek için uygulama alanlarının eğitimin amacına uygun olması gerekir. Klinik eğitim planlanırken, uygulama alanlarının eğitim açısından uygunluğunun yanı sıra, uygulama alanlarında öğrencileri denetleyip, değerlendirecek eğitimcilerin nicelik ve nitelikleri de önemlidir. Klinik uygulama esnasında eğitiminin rolü ve fonksiyonu, özellikle eğitimlerinin ilk iki yılındaki öğrenciler için çok önemlidir. Yeterli klinik eğitimci desteği, klinik uygulama alanının geliştirilmesi ve izlenmesi, öğrencilerin uygun kliniklere yerleştirilmesinde hastane yönetimi ile artmış işbirliği pratikte öğrenmeyi destekleyen üç unsurdur. Hemşirelik bölümünde eğitime başlayan birinci sınıf öğrencilerine ilk önce yüklü bilgi aktarımı yapılır, sonra bu bilgiler laboratuvar ortamında ve yıl içi, yaz stajı klinik uygulamalarıyla hayata geçirilmeye çalışılır (Akdeniz, 2004; Karaöz, 2003).

Klinik öğretim, hemşirelik eğitim programlarında önemli bir yer tutar. Klinik öğretim, öğrenciye, teorik bilgisini uygulama, mesleki kimlik kazanma ve yaparak öğrenme fırsatı veren bir süreç olarak tanımlanabilir (Çavuşoğlu,1991). Klinik öğretimin en önemli

amaçları, öğrencilerin önceden kazandıkları temel bilimsel bilgileri uygulamadaki becerilerle entegre etmelerini, tanı, tedavi ve hasta bakımına ilişkin konularda yeterli olmalarını ve temel mesleki ve kişisel beceri ve davranışları kazanmalarını sağlamaktır. Hemşire eğitimciler; klinik ortamda öğrenciye beceri, motor ve entelektüel öğrenme, problem çözme, zamanı etkin kullanma, profesyonel karar verme fırsatları sağlama, öğrencinin yaratıcı yeteneklerini teşvik etme ve öğrenciye yeterli rehberlik sağlamak üzerinde durmalıdır. Klinik ortamın bu amaçlara hizmet edecek şekilde düzenlenmesi ve öğrencilerin desteklenmesi gerekir. Klinik öğretimde; öğretim elemanlarının yanı sıra klinik sorumlu hemşireleri, klinik hemşireleri, alanında uzmanlaşmış hemşireler (yoğun bakım hemşiresi, hemodiyaliz hemşiresi gibi) ve tüm sağlık ekibi üyeleri sorumluluk almalı ve iyi rol modeli olmalıdır (Sibson ve Machen,2003).

Klinik uygulama alanlarında rol modeli, taklit davranışlardan daha ileri bir durum olup, öğrencinin gelişimini etkileyen bir faktördür. İyi bir rol modeli yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalı, öğrenmeye yardım edici bir atmosfer içinde çalışmalı, öğrenciye uygulamalar sırasında bilgi vermeli, öğrencinin beceriyi kazanması için bağımsız olarak uygulamasına fırsat sağlamalı, zamanında ve yapıcı geri bildirimler vermeli, öğrencinin yardıma ihtiyacı olduğunda eğitimciye rahatlıkla yaklaşabilecekleri bir ortam yaratmalıdır. Okul ve klinik arasında etkili bir iletişim kurulması, eğitim hedefleri konusunda işbirliği yapılması ve klinik eğitim hemşiresinin bu işbirliği konusunda bilgili ve yetkili olması, klinik eğitimde rol modelinin gerektiği gibi sağlanabilmesinde tamamlayıcı unsurlardır (Sibson ve Machen,2003). Öğrenciler için öğrenme çevresinin yaratılmasında başta eğitimciler olmak üzere hemşirelik hizmetlerini yürüten çalışanlar, sağlık ekibinin diğer üyelerine, öğrencilere ve okul-hastane yöneticilerine önemli sorumluluklar düşmektedir (Çam, 1994). Hemşirelik eğitiminin temel parçası olan klinik eğitim sürecinde eğitimciler hayati unsurlardır. Hemşire eğitimcilerin yeterliliği eğitim kalitesini belirleyen en önemli faktördür. (Çam, 1994; Görgülü, 2002; Karaöz, 2003; Uyer, 1993). 6514 nolu Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a 02.01.2014 tarihinde eklenen geçici maddeyle Sağlık Meslek Liselerinin Hemşirelik bölümüne 2014-2015 öğretim yılından itibaren öğrenci kaydı yapılmayacağı ve bölümün kapatıldığı ve bundan sonra hemşire yardımcısı unvanı ile öğrenci alınmasının yapılabileceği duyurulmuştur. Hemşirelik programı yüksekokullarda olacak, liselerde hemşirelik eğitimi verilmeyecektir.

Yukarıdaki alanyazına göre, Türkiye'de uygulanan hemşire yetiştirme sisteminde de bizzat hastanelerde sürdürülen klinik uygulamalar, staj adı altında gerçekleştirilmektedir. Akgöz ve Çalışkan (2005), Akyüz, Kılıç Tosun ve Yıldız (2007), Dal, Erenel, Kutlutürkan, Şentürk ve Vural'ın (2008) yüksekokullardaki hemşire eğitiminin staj uygulamalarının etkililiğini inceleyen araştırmalar yaptıkları anlaşılmaktadır. Ancak Sağlık Meslek Liseleri'ndeki eğitimlerin bir önemli parçası olan staj uygulamaları hakkında herhangi bir araştırmaya rastlanılmamaktadır. Türkiye'de meslek eğitiminin gelişmesi açısından bu beceri eğitimleri olan staj faaliyetlerinin etkililiğinin araştırılması önemli bir araştırma konusu olarak önümüze çıkmaktadır.

Bu araştırma; Sağlık Meslek Liseleri programında yer alan, hastanelerde yapılan staj uygulamasının etkililiğini belirlemek amacıyla, bu eğitimi alan öğrenciler ile hastanelerdeki rehber hemşirelerin staj uygulamasının etkililiğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve olası sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Bu

araştırma; hastanelerde beceri eğitimi alan öğrenciler ile rehber hemşirelerin staj uygulamasının etkililiğine ilişkin görüşlerinin alınarak, olası sorunlara çözüm üretmeye ve bu kapsamda beceri eğitiminin kalitesini arttırmak açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Bu nedenle araştırmanın temel problemi ‘Sağlık Meslek Lisesi staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşleri nedir?’ sorusundan oluşmaktadır. Bu sorudan yola çıkarak;

- 1) Öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri nedir?
- 2) Öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri; cinsiyet, sınıf ve hastane kapasitesine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- 3) Rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri nedir?
- 4) Rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri; cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu ve hastane kapasitesine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- 5) Öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır? sorularına cevap aranmıştır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, hastanelerde yapılan hemşirelik beceri eğitiminin (staj) etkililiği hakkında öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşlerini ortaya koyan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modellerinde, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2006: 77).

2.2. Örneklem

Araştırma Sakarya’da bulunan Anadolu Sağlık Meslek Lisesi öğrencileri ve öğrencilerin staj eğitimi yaptıkları hastanelerde çalışan rehber hemşirelerin görüşleri ile sınırlıdır. Elde edilen bilgiler uzman görüşü alınarak hazırlanan ‘Staj Etkililiği Anketi’nde yer alan sorularla sınırlıdır. Ayrıca araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılıyla sınırlıdır.

Araştırma örneklemini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Sakarya’da, Anadolu Sağlık Meslek Liseleri’nde okuyan toplam 300 öğrenciden basit seçkisiz örnekleme modeline göre yansızlık kuralına ve gönüllü katılıma dayalı olarak 115 öğrenciye ve Sakarya İli Kamu Hastaneleri’nde görev yapan staj yapan öğrencilerden sorumlu 180 hemşireden görevde olan 170 civarına anket dağıtılmış ancak 110 rehber hemşireden anket dönüşü alınabilmiş ve bu anketler değerlendirilmiştir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin 81’i (%70,4) kız, 34’ü (%26,9) erkektir. Öğrencilerin 68’i (%59,1) 11. sınıf, 47’si (%40,9) 12. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 67’si (%58,3) 0-50 yatak, 30’u (%26,1) 51-100 yatak ve 18’i (%15,7) 100 + yatak kapasiteli hastanelerde beceri eğitimi almaktadırlar.

Örneklemi oluşturan hemşirelerin 90’ı (%81,8) bayan, 20’si erkek (%18,2)’tir. Katılımcıların 44’ü (%40) 18-25 yaş, 58’i (%52,7) 26-33 yaş, 8’i (%7,3) 34-41 yaş aralığındadır. Katılımcı hemşirelerin 46’sı (%41,8) 1-5 yıl, 47’si (%42,7) 6-10 yıl, 13’ü (%11,8) 11-15 yıl, 4’ü (%3,6) 16-20 yıllık kıdeme sahiptir. 36’sı (%32,7) lise, 44’ü (%40) önlisans ve 30’u (%27,3) lisans mezunudur. Katılımcı hemşirelerin 31’i (%28,2) 0-50 yatak, 63’ü (%57,3) 51-100 yatak ve 16’sı (%14,5) 100 + yatak kapasiteli hastanelerde görev yapmaktadırlar.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri uzman görüşü alınarak hazırlanan ‘Staj Etkililiği Anketi’ den yararlanılarak toplanmıştır. Anket hem öğrencilere hem de rehber hemşirelere uygulanmıştır.

2.3.1 Öğrenci staj etkililiği anketi

Anket beşli likert tipinde olup, yanıtlar 1= Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Fikrim yok, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum şeklinde hazırlanmıştır. Anket 20 sorudan oluşmuştur. Öğrenci anketinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Anketin iç tutarlılık katsayılarının anlamlı ve yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmanın amacına paralel olarak ankete katılımcıların demografik özelliklerini(cinsiyet, sınıf, hastane kapasitesi) belirlemek üzere üç maddelik bölümler eklenmiştir.

2.3.2 Rehber hemşire staj etkililiği anketi

Anket beşli likert tipinde olup, yanıtlar 1= Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Fikrim yok, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum şeklinde hazırlanmıştır. Anket 20 sorudan oluşmuştur. Hemşire anketinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Anketin iç tutarlılık katsayılarının anlamlı ve yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmanın amacına paralel olarak ankete katılımcıların demografik özelliklerini(cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, hastane kapasitesi) belirlemek üzere beş maddelik bölümler eklenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Staj Etkililiği Anketinin 2013-2014 eğitim öğretim yılında Sakarya’da, Anadolu Sağlık Meslek Liseleri’nde eğitim alan ve çalışmaya gönüllü katılan öğrencilerden seçkisiz örnekleme metodu ile 115 öğrenci ve 110 rehber hemşireye uygulanmasıyla toplanmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Veriler, SPSS 20.00 programı kullanılarak istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. Katılımcıların kişisel bilgilerinin analizinde frekans ve yüzde alma teknikleri kullanılmıştır. Birinci ve üçüncü alt problemlerin analizinde öğrencilerin ve rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Verilerin homojen dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla One-sample Kolmogorov-Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan işlemler sonucunda $p < .01$ ($p = .000$) elde edilmiştir. İkinci ve dördüncü alt problemlerin analizinde görüşlerden alınan ortalama puanlar ile çalıştığı cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre etkililik düzeyi arasında anlamlı farklılık olup olmadığını ilişkisiz t-testi ile analiz edilmiştir. Yaş, hastane kapasitesi, kıdem ve eğitim durumu değişkenleri için tek yönlü varyans analizi(One-Way ANOVA) yapılmış, farkın anlamlı olduğu boyutlarda, anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey’s-b testi uygulanmıştır. Bu alt problem için anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Beşinci alt problem analizinde öğrenciler ve çalışan görüşlerinin arasındaki görüş farkına bulmak için toplam puanları arasında paired t-test’e bakılmıştır.

3. BULGULAR

3.1.Hemşirelik öğrencilerinin sağlık staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri

Tablo 1.

Öğrencilerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama Değerler Tablosu

Madde	N	\bar{X}	SS
1. İşletmelerde beceri eğitimleri mesleki gelişim için önemlidir.	115	4,62	,708
2. İşletmelerdeki beceri eğitiminin süresi, yeterliklerin kazanılabilmesi için yeterlidir.	115	4,26	,807
3. Okuldaki öğretmenlerimiz her hafta denetleme amacıyla işletmelere gelmektedir.	115	4,24	,951
4. İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerine isteyerek katılıyorum.	115	4,13	,951
5. Okul öğretmenlerimiz, teorik ve pratik bilgi eksikliklerimizin giderilmesi konusunda destek olmaktadırlar.	115	4,13	,884
6. İşletme kurallarına uymakta sıkıntı çekmiyorum.	115	4,13	1,10
7.Okul, işletmelerde beceri eğitimi tarihlerini zamanında duyurmaktadır.	115	4,12	1,07
8. Okul öğretmenlerimiz işletmelerdeki sorunların çözümünde destek olmaktadırlar.	115	4,09	1,02
9. İşletmelerde beceri eğitimlerinde faaliyet alanlarında birebir uygulama şansı bulmaktayım.	115	4,05	,981
10. İşletmelerde beceri eğitimlerinde rehberlik eden sağlık personeli, alanında yetkindir.	115	3,90	1,01
11. Okulda verilen eğitim, işletmelerde bulunan hastalarla etkili iletişim kurabilmek için yeterlidir.	115	3,78	1,04
12. Okulda verilen eğitim, işletmelerdeki personel ile sağlıklı iletişim kurmak için yeterlidir.	115	3,73	1,11
13. Okulda verilen bilgiler, işletmelerdeki pratik uygulamalar için yeterli olmaktadır.	115	3,74	1,18
14. Okul, işletmelerde beceri eğitimi yerlerinin tespitinde herkese eşit davranmaktadır.	115	3,71	1,31
15. Okulda verilen eğitim konuları ile işletmelerdeki uygulamalar birbirleriyle örtüşmektedir.	115	3,68	1,15
16. Okulda verilen eğitim, işletmelerde hasta bakımı uygulamaları için yeterlidir.	115	3,65	1,21
17. İşletmelerde çalışan personel; tarafımıza karşı destekleyici nitelikte olmaktadır	115	3,58	1,09
18. Beceri eğitimlerinde rehberlik eden sağlık personeli rehberlik için isteklidir.	115	3,43	1,15
19. Acil müdahale durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda verilen eğitim yeterlidir.	115	3,42	1,25
20. İşletmelerde beceri eğitimlerinde giydiğim kıyafeti seviyorum.	115	3,10	1,46
TOPLAM	115	3,87	,559

Tablo 1 'den anlaşılacağı üzere öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri büyük ölçüde olumludur.(\bar{X} =3,87). Öğrencilerin en çok katıldıkları görüş ifadeleri 'İşletmelerde beceri eğitimleri mesleki gelişim için önemlidir.'(\bar{X} =4,62), 'İşletmelerdeki beceri eğitiminin süresi, yeterliklerin kazanılabilmesi için yeterlidir.'

(\bar{X} =4,26), ‘Okuldaki öğretmenlerimiz her hafta denetleme amacıyla işletmelere gelmektedir.’(\bar{X} =4,24), ‘İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerine isteyerek katılıyorum.’ (\bar{X} =4,13), en az katıldıkları ifadelerin ise, ‘İşletmelerde beceri eğitimlerinde giydiğim kıyafeti seviyorum.’(\bar{X} =3,10), ‘Acil müdahale durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda verilen eğitim yeterlidir.’(\bar{X} =3,42), ‘Beceri eğitimlerinde rehberlik eden sağlık personeli rehberlik için isteklidir.’ (\bar{X} =3,43), ‘İşletmelerde çalışan personel; tarafımıza karşı destekleyici nitelikte olmaktadır.’ (\bar{X} =3,58) olduğu görülmüştür.

Tablo 2.

Öğrencilerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-test Analiz Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Cinsiyet	Kız	81	78,25	10,90	1,13	115	,26
	Erkek	34	75,67	11,82			
Sınıf düzeyi	11. sınıf	68	77,27	11,22	-,248	115	,80
	12. sınıf	47	77,80	11,27			

(p < ,05 * Anlamlı fark vardır.)

Tablo 2’ye göre öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(115)} = 1,13$; $p > ,05$]. Kız öğrencilerin ($\bar{X} = 78,25$) ortalama puanları ile erkek öğrencilerin ortalama puanları ($\bar{X} = 75,67$) birbirine yakındır. Buna göre cinsiyet değişkeni öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır, denilebilir. Ayrıca öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(115)} = -,248$; $p > ,05$]. 11.sınıf öğrencilerinin ($\bar{X} = 77,27$) ortalama puanları ile 12. sınıf öğrencilerinin ortalama puanları ($\bar{X} = 77,80$) birbirine yakındır. Buna göre sınıf değişkeni, öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır, denilebilir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Hastane Kapasitesi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

	Kapasite	N	\bar{X}	SS	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p (Tukey’s-b)
Öğrenci görüşü	0-50	67	77,22	11,79	95,906	3	47,95	,378	,686
	51-100	30	78,90	11,25					
	101 +	18	76,16	8,88					
	Toplam	115	77,49	11,19					

(p < ,05 * Anlamlı fark vardır.)

Tablo 3’e göre öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri hastane kapasitesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$F_{(3,112)} = ,378$; $p > ,05$]. Tukey’s-b sonuçları incelendiğinde; 0-50 yatak kapasiteli hastanede staj yapan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 77,22$), 51-100 yatak kapasiteli hastanede staj

yapan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 78,90$), 100+ yatak kapasiteli hastanede staj yapan öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X} = 76,16$) olduğu görülmüştür. Sonuç olarak hastane kapasitesi değişkeni, öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır, denilebilir.

3.2. Rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri

Tablo 4.

Rehber Hemşirelerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama Değerleri Tablosu

Madde	N	\bar{X}	SS
1. İşletmelerde beceri eğitimlerinde rehberlik eden sağlık personeli, alanında yetkindir.	110	4,37	,728
2. İşletmelerde beceri eğitimleri mesleki gelişim için önemlidir.	110	4,26	,809
3. Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimlerinde faaliyet alanlarında birebir uygulama şansı bulmaktadır.	110	4,17	,675
4. Beceri eğitimlerinde rehberlik eden sağlık personeli rehberlik için isteklidir.	110	4,17	,776
5. İşletmelerde çalışan personel; öğrencilere karşı destekleyici nitelikte olmaktadır.	110	4,17	,776
6. Okulda verilen eğitim konuları ile işletmelerdeki uygulamalar birbirleriyle örtüşmektedir.	110	4,15	1,10
7. Öğrenciler işletme kurallarına uymakta sıkıntı çekmemektedirler.	110	3,89	,942
8. Öğrencilere okulda verilen eğitim, işletmelerdeki personel ile sağlıklı iletişim kurmak için yeterlidir.	110	3,87	,979
9. Beceri eğitimi süresi, istenen yeterliklerin öğrencilere kazandırılabilmesi için yeterlidir.	110	3,86	,829
10. Öğrencilere okulda verilen eğitim, işletmelerde hasta bakımı uygulamaları için yeterlidir.	110	3,85	,975
11. Okul öğretmenleri, teorik ve pratik bilgi eksiklerinin giderilmesi konusunda öğrencilere destek olmaktadır.	110	3,82	,950
12. Öğrenciler, işletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerine isteyerek katılmaktadır.	110	3,80	,701
13. Okul öğretmenleri, öğrencilerin işletmelerdeki sorunlarının çözümünde destek olmaktadır.	110	3,75	1,051
14. Okuldaki öğretmenler her hafta öğrencileri denetleme amacıyla işletmeye gelmektedir.	110	3,70	1,185
15. Okulda verilen eğitim, işletmelerde bulunan hastalarla etkili iletişim kurabilmek için yeterlidir.	110	3,63	1,132
16. Okul, öğrencilere işletmelerde beceri eğitimi tarihlerini zamanında duyurmaktadır.	110	3,63	,833
17. Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimlerinde giydikleri kıyafeti sevmektedirler.	110	3,60	1,006
18. Okul ve hastane yönetimi işletmelerde beceri eğitimi yerlerinin tespitinde herkese eşit davranmaktadır.	110	3,57	,943
19. Öğrencilere okulda verilen bilgiler, işletmelerdeki pratik uygulamalar için yeterli olmaktadır.	110	3,55	1,089
20. Öğrencilere Acil müdahale durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda verilen eğitim yeterlidir.	110	3,54	1,155
TOPLAM	110	3,84	,435

Tablo 4 'ten anlaşılacağı üzere rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri büyük ölçüde olumludur ($\bar{X}=3,84$). Çalışanların en çok katıldıkları görüş ifadeleri; 'İşletmelerde beceri eğitimleri mesleki gelişim için önemlidir.' ($\bar{X}=4,26$), 'Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimlerinde faaliyet alanlarında birebir uygulama şansı bulmaktadır.' ($\bar{X}=4,17$), 'İşletmelerde çalışan personel; öğrencilere karşı destekleyici nitelikte olmaktadır.' ($\bar{X}=4,17$), 'Okulda verilen eğitim konuları ile işletmelerdeki uygulamalar birbirleriyle örtüşmektedir.' ($\bar{X}=4,15$), 'Öğrenciler işletme kurallarına uymakta sıkıntı çekmemektedirler.' ($\bar{X}=3,89$), 'Beceri eğitimi süresi, istenen yeterliklerin öğrencilere kazandırılabilmesi için yeterlidir.' ($\bar{X}=3,86$); en az katıldıkları ifadelerin ise, 'Öğrencilere acil müdahale durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda verilen eğitim yeterlidir.' ($\bar{X}=3,54$), 'Öğrencilere okulda verilen bilgiler, işletmelerdeki pratik uygulamalar için yeterli olmaktadır.' ($\bar{X}=3,55$), 'Okul ve hastane yönetimi işletmelerde beceri eğitimi yerlerinin tespitinde herkese eşit davranmaktadır.' ($\bar{X}=3,57$), 'Öğrenciler işletmelerde beceri eğitimlerinde giydikleri kıyafeti sevmektedirler.' ($\bar{X}=3,60$), 'Okuldaki öğretmenler her hafta öğrencileri denetleme amacıyla işletmeye gelmektedir.' ($\bar{X}=3,70$) olduğu görülmüştür.

Tablo 5.

Rehber Hemşirelerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-test Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Çalışan görüşü	Bayan	90	76,84	8,36	,090	110	0,92
	Erkek	20	76,65	10,38			

($p < ,05$ * Anlamli fark vardır.)

Tablo 5'e göre rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(110)} = ,090$; $p > ,05$]. Kadın çalışanların ($\bar{X} = 76,84$) ortalama puanları ile erkek çalışanların ortalama puanları ($\bar{X} = 76,65$) birbirine yakındır. Buna göre cinsiyet değişkeni çalışanların staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır, denilebilir.

Tablo 6.

Rehber Hemşirelerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Hastane Kapasitesi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

Boyut	Değişken	N	\bar{X}	SS	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p (Tukey's-b)
Yatak Sayısı	0-50	31	79,41	7,29	297,35	107	148,67	1,99	,141 (1)
	51-100	63	75,68	9,31					
	100+	16	76,18	8,22					
Toplam		110	76,80	8,71					

($p < ,05$ * Anlamli fark vardır)

Tablo 6'ya göre rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri hastane kapasitesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$F_{(2-107)} = 1,99$; $p > ,05$]. Tukey's-b sonuçları incelendiğinde; 0-50 yatak kapasiteli hastanede çalışanların ortalamaları ($\bar{X} = 79,41$), 51-100 yatak kapasiteli hastanede çalışanların

ortalamaları ($\bar{X} = 75,68$), 100+ yatak kapasiteli hastanede çalışanların ortalamaları ($\bar{X} = 76,18$) olduğu görülmüştür. Sonuç olarak hastane kapasitesi değişkeni, çalışanların staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmamıştır, denilebilir.

Tablo 7.

Rehber Hemşirelerin Staj Uygulamalarının Etkililik Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

Boyut	Değişken	N	Mean Rank	Ki-Kare	sd	p (Tukey's-b)
Yaş Değişkeni	18-25	44	45,66	9,158	2	,010* (1-2)
	26-33	58	59,92			
	34-41	8	77,56			
	Toplam	110				

(p < ,05 * Anlamlı fark vardır)

Tablo 7'ye göre rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$F_{(3,107)}=5,29$; p<,05]. Tukey's-b sonuçları incelendiğinde; 18-25 yaş hemşirelerin ortalamaları ($\bar{X} = 73,90$), 26-33 yaş hemşirelerin ortalamaları ($\bar{X} = 78,22$), 34-41 yaş hemşirelerin ortalamaları ($\bar{X} = 82,50$) olduğu görülmüştür. Görüşler iki uca doğru toplanmıştır. Genç çalışanlar ile daha yaşlılar arasında görüş farklılıkları olmuştur. Sonuç olarak yaş değişkeni, çalışanların staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmıştır, denilebilir.

Ayrıca bu araştırma kapsamında, rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem [$F_{(3,107)}=1,13$; p>,05] ve "eğitim durumu" değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği [$F_{(3,107)}=0,56$; p>,05] belirlenmiştir. Sonuç olarak hem mesleki kıdem hem de eğitim durumu değişkenleri, rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerini anlamlı düzeyde farklılaştırmadığı, öne sürülebilir. Ayrıca incelenen bir başka değişken olan rehber hemşirelerin ve öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(225)}= ,285$; p>,05]. Buna göre hemşirelerin ve öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılaştırmadığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA

Araştırma, Sağlık Meslek Liseleri eğitim programı kapsamında hastanelerde yapılan beceri eğitimi (staj) uygulamalarının etkililiğini belirlemek amacıyla, hastanelerde bu eğitimi alan öğrenciler ile hastanelerdeki rehber hemşirelerin staj uygulamasının etkililiğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve olası sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bazı değişkenlere göre öğrencilerin ve rehber hemşirelerin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığı da araştırılmıştır.

Bu araştırmaya katılan öğrenciler, genel olarak uygulama eğitimi olan staj etkinliğinin etkili olduğu görüşündedirler. Beceri eğitiminin meslekleri için önemli olduğu, beceri eğitim süresinin yeterli olduğu, okul öğretmenleri tarafından düzenli denetlendikleri ve bu eğitime katılmaktan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın bulguları Akgöz ve Çalışkan (2005), Akyüz, Kılıç Tosun ve Yıldız (2007), Dal, Erenel, Kutlutürkan, Şentürk ve Vural'ın (2008) ve Titrek vd. (2013) yükseköğretim öğrencilerinin staj uygulamaları ile ilgili yaptığı araştırmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmaların sonuçlarına

göre, sağlık eğitiminde uygulanan staj beceri eğitimlerinin eksikleri olmasına rağmen işlevsel olduğu ve amaca hizmet ettiği sonucu söylenebilir. Ancak staj öğrencilerinin staj esnasında giydikleri mesleki kıyafetler ve hastane kurallarına uyma hususunda olumsuz bir görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler, hemşirelerin rehberlik konusunda yeteri düzeyde istekli olmadıklarına ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte öğrenciler acil müdahale ve ilk yardım konusunda yeterli eğitimin okullarda verilmediğini ifade etmişlerdir. Titrek vd'nin (2013) yaptığı çalışmada da, "sorumlu öğretim elemanlarınca, süreç içinde öğrenci-işyeri bağı ve değerlendirmelerinin yapıldığı, işyerinin mesleki eğitim boyunca tutumlarının ve değerlendirmelerinin genel olarak ileriye dönük olumlu etki bıraktığı ve tüm bunların sonucu olarak ise meslek içi staja dayalı modelin öğrenci özyeterliliğini olumlu yönde etkilediği" sonucunun benzerinin bu araştırma bulguları ile de desteklendiği görülmektedir. Sorumlu uzmanların gözetimi altında yürütülecek çalışmalar daha ciddi ve etkili sonuç alınması ve öğrencilerin meslek öncesi işlevsel düzeyde gelişmesine olanak tanıdığı sonucuna varılabilir.

Öğrencilerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerinin; cinsiyet, sınıf ve hastane kapasitesi değişkenlerine anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Hastanede görev yapan hemşireler, genel olarak uygulama eğitimi olan staj etkinliğinin etkili olduğu görüşündedirler. Araştırma sonucunda beceri eğitiminin önemli olduğu, öğrencilerin öğrendiklerini uygulama şansı buldukları, öğrencilerin hastane kurallarına uydukları ve çalışanların öğrencilere destek oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak staja gelen öğrencilerin özellikle ilkyardım ve acil müdahale hususlarında yeteri düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, bu alanlarda acil vakalarla karşılaşıldığında stajyer öğrencilerin önemli sorunlar ortaya çıkarabileceği sonucu tespit edilmiştir. Okulda verilen eğitimin pratik uygulamalar için yeterli olmadığı ve öğrencilerin beceri eğitimi kıyafetlerini sevmedikleri görüşü saptanmıştır. Ayrıca öğrenciler uygulama sahasında uygulama öğretmenlerini yeterince göremediklerini ifade etmişlerdir. Bu durum uygulamanın etkililiği açısından olumsuz olarak değerlendirilebilir.

Rehber hemşirelerin staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin görüşlerinin; cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim durumu ve hastane kapasitesi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Görüşler yaş değişkenine göre farklılık göstermiştir. Yaş arttıkça beceri eğitiminin yararlı olduğu görüşü güçlenmektedir. Sonuç olarak, bazı eksikliklerin de olmasıyla birlikte, öğrenci ve rehber hemşireler hastanelerde yapılan staj uygulamalarını etkili bulmaktadırlar.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

Öğrencilere standart tek tip forma giydirilmesi yerine, çalışan hemşirelerde olduğu gibi servislere göre farklı renklerde kıyafetler giymelerine izin verilmesi kıyafet sorununun çözülmesinin sağlayabilir. Öğrencilerin beceri eğitimlerinden hastane eğitim hemşiresi veya başhemşire sorumlu olmasına karşın, bu kişilerin diğer görevleri nedeniyle öğrencilere rehberlik için yeterli vakit ayıramamaktadırlar. Bu nedenle rehberlik görevi genellikle çalıştıkları servislerdeki sorumlu hemşirelere bırakılmaktadır. Fakat özellikle iş yükü çok fazla olan servislerde yeterli rehberlik çalışmaları olamamaktadır; bu nedenle hastanelerde, sadece bu faaliyetler için görevli kişi veya kişiler belirlenmesi ve bu kişilerin tüm mesailerini sadece öğrencilere rehberlik ederek geçirmesi bu sorunun çözümüne yardımcı olabilir.

Hastane işletmelerde beceri eğitimlerini gerçekleştiren öğrenciler birer personel gibi değerlendirilmekte ve işletme içerisinde personel eksikliği olan birimlerde çalıştırılmaktadır. Bu işlem yapılırken öğrencilerin beceri ve bilgi birikimlerine bakılmamaktadır. Dolayısıyla bazı noktalarda öğrencilerdeki eksiklikler sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle işletme yöneticilerinin öğrencileri personel olarak görmekten vazgeçmesi, onların birer öğrenci olduklarını ve eğitimlerini pekiştirmek temel amacıyla orda bulduklarını göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Öğrencilerin personel ihtiyacı olan birimler yerine, eksiklerini giderebilecekleri, aldıkları teorik eğitimi pekiştirebilecekleri, uygulama şansı bulabilecekleri birimlerde görev verilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca tespit edilen teorik veya pratik eksiklikler amacıyla hastane bünyesinde yetkin kişilerce hizmet içi eğitimler düzenlenebilir ve bu eksikliklerin giderilmesine çalışılabilir.

Araştırma kapsamı dışında işletme yetkilileri ve Sağlık Meslek Lisesi meslek dersi öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde, beceri eğitiminde görevli öğretmenlerin işletmeye gittiklerinde üst sorumlularla görüşmelerinin istendiği ve bu nedenle öğretmenlerin genelde hastane idari birimiyle temas halinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca sabit bir rehber personel olmaması nedeniyle servise her gidildiğinde nöbet usulü çalışma sebebiyle aynı kişilerle görüşme olanağı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışan personelin, rehber öğretmenleri sahada yeterince göremedikleri kanaatine varılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin hastanelerde bir staj odası düzenlenerek staj sürecine destek olabilmelerinin önü açılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, S. (2004). Hemşirelik uygulama alanları ve araştırma. *II. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu Araştırma Kültürü ve Hemşirelikte Neredeyiz?* Ankara. HEMAR-G Derneği: Odak Ofset, 95-97.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (1996). *Meslekî ve teknik eğitimin esasları: kavramlar, gelişmeler, uy gulamalar, yönelmeler*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Akyüz, A., Tosun, N., Yıldız, D. ve Kılıç, A. (2007). Klinik öğretimde hemşirelerin, kendi sorumluluklarına ve hemşirelik öğrencilerinin çalışma sistemine ilişkin görüşleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6, 459-464.
- Çam, O. (1994). Eğitimci hemşirelerin kariyer düzeylerine göre değişim gösteren özellikler. *Ege Üniversitesi H.Y.O. Dergisi*, 10,1-11.
- Çavuşoğlu, H.(1991). Klinik öğretim. *I. Türk Hemşireler Dergisi*, 41, 21-24.
- Çalışkan, T. ve Akgöz S.(2005).Sağlık meslek yüksek okulu öğrencilerini mesleki yaşama hazırlamada yıl içi ve yaz stajlarının katkısı. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 31 (1),9-13.
- Chan, D.S.K. (2002). Association between student learning outcomes from their clinical placement and their perceptions of the social climate of the clinical learning environment. *International Journal of Nursing Studies*, 39, 517-524.
- Donaldson J.H. & Carter C. (2005). The value of role modelling: Perceptions of student learning in clinical nursing education: Perceptions of the relationship between assessment and learning. *Nurse Education in Practice*; 25,299-308.
- Erhan, S. (1977). *Hemşirelik Tarihi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.

- Grealish, L. & Carroll, G. (1998). Beyond pre-ceptorship and supervision: a third clinical teaching model emerges for Australian nursing education. *Australian Journal of Advanced Nursing*, 15, 3-11.
- Hart, G. & Rotem, A. (1995). The clinical learning environment: nurses' perceptions of professional development in clinical settings. *Nurse Education Today*, 15, 3-10.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaöz, S. (2003). Hemşirelikte klinik öğretime genel bir bakış ve etkin klinik öğretim için öneriler. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 5(1), 5-21.
- Mannix J., Faga P., Beale B. & Jockson D. (2006). Towards sustainable models for clinical education in nursing: an on-going conversation. *Nurse Education in Practice*, 6, 3-11.
- McMillan, J. H. & Schumacher, S. (2001). *Research in education: a conceptual introduction (5th edition)*. Don Mills, New York: Longman.
- MEB (2000). Milli eğitim bakanlığı Anadolu mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları yönetmeliği. Sayı 2516.
- MEB (2006). Mesleki yeterlilikler kurumu kanunu (Kanun no: 5544). Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 07.10.2006, 26312.
- Morgan, J., Knox, J.E. (1987). Characteristics of "best" and "worst" clinical teachers as perceived by university nursing faculty and students. *Journal of Advanced Nursing*, 12, 331-337.
- Özkan, Ö. (1990). Sağlık meslek tarihi ve ahlakı. İstanbul: Gökhan Matbaacılık.
- Salvage, J. (1995). Hemşirelikte etkinliğe doğru eylem. Ankara, Aydoğdu Ofset.
- Sibson L. & Machen I. (2003). Practice nurses as mentors for student nurses: An untapped educational resource? *Nurse Education in Practice*, 3, 144-154.
- Şentürk, S.E. (1977). *Hemşirelik tarihi*. İstanbul: Medikal Kitapevi.
- Şentürk, S.E. (1993). *Meslek tarihi ve ahlakı*. Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Titrek, O., Kocaman, N., Ateşoğlu, Ö. G. ve Göktekin, M. (2013). 3+1 Eğitim Modeli'nin öğrenci üzerindeki etkililiği. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Bildiriler Kitabı II Eğitim Bilimleri ve Öğretmenlik Alan Eğitimi*. Sakarya Üniversitesi Yayınları No: 95.
- Thorell-Ekstrand I. & Bjorvellm, H. (1995). Nursing students' experience of care planning activities in clinical education. *Nursing Education Today*, 15, 196-203.
- Uyer, G. (1990). Günümüz gereksinimlerine uygun hemşirelerin yetiştirilmesinde eğitimcilerle düşen sorumluluklar. *II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı*. Ege Üniversitesi H.Y.O., 267-271.
- Velioğlu, P. (1994). *Hemşire öğretim elemanları ve hemşire öğrencilerin uygulamalı eğitimi algılamaları*. İstanbul: Alaş Ofset Matbaası.
- Vural G., Kutlutürkan S., Dal Ü. ve Şentürk, A. (2008). Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin ve hemşirelerin intörlük uygulamasına ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12, 16-25.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The purpose of schools of health professions is to train qualified medical intermediate employee that makes people healthy and have them work efficiently. Developments in business and technology, make comprehension of a programme that spurs different skills rather than today. Thus, the programs must be developed according to improving era, the needs of the country, aspiration and abilities of the individuals A healthy society needs medical intermediate employee as well as doctors. To train this staff is the aim of schools of health professions (Alkan ve Sezgin, 1976: 136-137). This task is given to schools of health professions. Health vocational secondary schools that are based on 4 years of secondary vocational and technical education (Ministry of Education, 2006).

The main purpose of nursing education is to teach nurses and nursing practice. Therefore, the educational process, students' knowledge of their discipline, skills, attitudes, and to internalize ethical standards and should contribute to make it a part of their behavior. It is essential to integrate theory and practise, the two main principles of the training program . (Salvage, 1995). Clinical education is a fundamental part of education in nursing and other health programs (Chen, 2002). Learning the true meaning for nursing students, showed that occur in clinical practice. Existing clinical practice of nursing students in the values, attitudes, knowledge, and is expected to gain proficiency in the use of skills (Chen, 2002). Clinic education aims to improve, critical thinking and analysis, psychomotor, communication, development of management skills and to increase the self-confidence in fulfilling nursing (Grealish, Carroll, 1998). Clinical areas let the students, to observe role models, to make self-administration . (Thorell&Ekstrand Bjorvellm, 1995).

Clinical teaching, has an important place in nursing education programs. Clinical teaching, students, implement the theoretical knowledge, defined as a process by providing an opportunity to learn and gain professional identity (Cavusoglu, 1991). The most important objective of the clinical faculty is to gain students to integrate basic scientific information with the practical skills, diagnosis, providing treatment and on issues related to patient care and basic professional. Nursing instructors should focus on student skills in a clinical setting, motor and intellectual learning, problem solving, using time effectively, providing professional decision-making opportunities, encourage students on the creative talents and provide adequate guidance to the student. The clinical environment is arranged to serve this purpose, and students should be supported. In clinical teaching; as well as the faculty clinic charge nurse, clinical nurses, specialized nurses in the field (intensive care nurses, hemodialysis, such as nurses) and all health team members should take responsibility and be a good role model (Sibson and Machen, 2003).

Ongoing clinical applications in the nurse training system implemented in Turkey in the hospital itself is carried out under an internship name. Akgöz ve Çalışkan (2005), Akyüz, Kılıç Tosun ve Yıldız (2007), Dal, Erenel, Kutlutürkan, Şentürk ve Vural's (2008) research examining the effectiveness of the training practices of nurse education in schools is understood that they do. However, there is no research about the vocational training in the Health Professions High. To evaluate the effectiveness of training

activities with the skills training for the development of vocational education in Turkey has emerged as an important research front.

2. Method

Purpose of the Study

The purpose of this research is to determine the effectiveness level of internship applications in Health High School students.

Research Model

This research, carried out in hospital nursing skills training (internship) is a descriptive study on putting forward the views of effectiveness of student nurses' and guidance on survey model.

Study Group

The research sample was set among the students of Anatolian Health Vocational High Schools (n=115) located in Sakarya in 2013-2014 academic year who do their internship training and the views of the staff guide nurses (n=110) in hospitals, in Sakarya. Sample selected based on simple random sampling model randomly.

Data Collection Tool

The research data was collected via 5 likert type Training Effectiveness Surveys. The questionnaire was conducted on both the students and guide the nurse. The data was collected by using random sampling method and it was conducted on 115 students in Anadolu Health Vocational High Schools and 110 nurses in Sakarya in 2013-2014 academic year. Training Effectiveness Survey of in Sakarya, the in the education field and of the students who participated voluntarily in the study were collected from and guide the implementation of the. Student Training Effectiveness Survey and Guide Nurse Internship is the Effectiveness Survey five-point Likert-type, answered 1 = strongly disagree, 2 = disagree, no 3 = Idea, 4 = Agree, was prepared as 5 = Strongly Agree. The surveys were composed of 20 questions. Both surveys were found to be significant and high internal consistency coefficients.

Data Analysis

Data were subjected to statistical processing program SPSS 20.00. In the analysis of the personal information of participants frequency and percentage were used. The arithmetic mean and standard deviation of opinion on the effectiveness of the first and the students and guide the nurses' training practices of third sub-problem analysis was calculated. One-sample Kolmogorov-Smirnov test was applied to determine that the data show a homogeneous distribution. T-test , One way ANOVA and Kruskal Wallis Test were used to analyze the variables that the average scores. Opinion differences was determined using the Paired T-Test.

3. Finding and Interpretation

Students who participate in this research, is of the opinion that the effectiveness of the training of general practice training activity. Skill training is important for the profession, skills training is enough for the time, they are regularly inspected by the school teachers and have reached the conclusion that they are pleased to participate in this training. Some problems arise during the training event and is especially determined to have a negative opinion regarding compliance and rules about the clothing worn during training. Students in guiding opinions of the nurses reported that they were not eager enough. It was determined that a sufficient training was not given in schools. Students' opinions regarding the effectiveness of the training practices did not differ significantly by their gender class and the capacity of hospital. Nurses working at the hospital view that the effectiveness of the training of general practice training activity. Skills training is important, the students find a chance to practice what they have learned, and to comply with the rules of the hospital and the employees support the students. The students from the internship faced with problems in first aid and emergency response issues, because they are not familiar with it enough. Education in school is not enough for practical applications and the students do not like the clothes they wear in training. Also they complain about not seeing Apps teachers in the area enough. Book of opinion on the effectiveness of the nurses' training practices; gender, seniority, education has been identified and the hospital did not differ significantly according to the capacity of the variable. Opinions have varied according to the age variable. Translation of the view that increasing age is enhanced skills training. As a result, together with a certain lack of the students and guide nurses are finding effective training practices carried out in the hospital.

4. Suggestions

To replace the standard form to be dressed in uniform, nurses working in different colors according to the service, as in be allowed to wear clothes that will help to solve the problem of clothing. In hospitals, there has to be a person to guide the students full time and helps them to solve the problems. The management should give up seeing the students as a staff rather than intern students. Also the students need to be placed in the positions that enables them to reinforce their theoretical knowledge. The deficiencies determined in either theoretical or practical aspects should be lead in-service training. Training process can be more effective with the collaboration of the school and the training hospitals.